

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

48

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-83-4

BRNO 2007

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis, vydává Archeologický ústav Akademie věd České republiky Brno.
Peer-reviewed journal published by the Institute of Archaeology, Brno.

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Balázs Komoróczy, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Blanka Veselá

Technická redakce
Technical Editors

Dana Gregorová

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz
<http://www.iabrno.cz>

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

48, 2007

90270/09

Obrázek na obálce
Cover illustration

Jeskyně Býčí skála. Geometrický vzorec, datovaný do eneolitu.
Býčí skála Cave. A geometric pattern dated to the Aeneolithic.

Vychází jednou ročně/Published yearly

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-83-4

Copyright © 2007 by the Archeologický ústav AV ČR Brno, and by the authors.

Kniha byla vydána s přispěním Akademie věd ČR

Tisk/Print Bekros

Pokyny pro autory na internetové stránce
Instructions to authors on internet pages

<http://www.iabrno.cz>

Obr. 113. Opava, Drúbeží trh. Keramický kamnový kachel z jímky k. 508.

Opava. Str. Drúbeží trh. Ofenkachel aus der Latrine Nr. 508.

a severní stěny. Druhý objekt k. 528, mělké nepravidelně oválné zahloubení do podloží, nebyl také zachycen v úplnosti a zůstává bez možnosti bližší interpretace.

Souvrství 13.–14. stol. o mocnosti 3,0–3,5 m, dokumentované v celé délce výkopu, dokládá dynamický nárůst terénu zejména v počátečním horizontu osídlení města v souvislosti s hloubením suterénu dřevohlinité zástavby, později pak i v důsledku deponování domovního odpadu v prostoru městiště. Jedná se o vrstvy tvořené z části přemístěným podložím a půdním typem, zčásti humusovitými (hnojističními) uloženinami s výrazným podílem rostlinných makrozbytků. V rámci tohoto souvrství se místy vyskytují komunikační horizonty tvořené šterkopískovými násypy a deštěnými chodníky (event. kulatinou) zpevněnými rozsáhlejšími plochami.

Význam pro poznání rané parcelace města mají především košatinové ploty, kterých bylo v předstihové zkoumaném výkopu zaznamenáno celkem osm (obr. 112). Na základě jejich stratigrafické pozice je můžeme předběžně časově zařadit do průběhu 13.–počátku 14. století, dataci upřesní dendrochronologie četných nálezů dřev ze zkoumaných vrstev.

Podstatnou část nálezových situací tvoří série odpadních jímek (k. 500, 504, 505, 508, 510 a 515), které v závěru středověku sloužily obyvatelům domů č. p. 319 a 320. Jímky, náležící horizontu předběžně vymezenému 14.–16. stoletím (obr. 113), se vzájemně respektovaly, jejich situování v řadě navozuje dojem, že se přizpůsobují parcelní hranici, vymežující pozemek příslušný k nárožnímu domu č. p. 324, vůči městištím v ulici Mezi trhy. Místy se tyto jímky nacházely v superpozici nad staršími objekty téhož druhu (k. 534 a 514), datovanými do průběhu 13.–14. století.

Novověké nálezové situace reprezentovaly v předstihové zkoumané ploše nečetné zahloubené objekty (např. vápenná jáma v ústí jedné z jímek) a nevýrazné souvrství, překrývající horizont středověkých uloženin. Jedná se převážně o dorovnávký terénu a stavební suť související – podobně jako destrukce kamenného a cihlového zdiva – se stavební činností na zmíněných parcelách. V průběhu stavby se dále podařilo identifikovat a dokumentovat studnu s kamenným

roubením a překvapivě dobře dochovaný barokně zaklenutý suterén zaniklého domu č. p. 325 na Dolním náměstí.

Marek Kiecoň, Michal Zezula

Resumé

Opava, Drúbeží trh. Parz. Nr. 606. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

OPAVA (k. ú. Opava-Předměstí, okr. Opava)

Krnovská ulice č. o. 23, parcely č. 84, 77/11. Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

Drobný záchranný výzkum (č. akce NPÚ Ostrava 80/06) proběhl dne 27.11. 2006 v rámci dohledu nad hloubením výkopu pro plynofikaci kotelny domu č. o. 23 na Krnovské ulici. V části výkopu při náměstí sv. Hedviky byl v profilu zachycen menší mísovitý objekt s homogenní ulehrou výplní, obsahující zlomky středověké keramiky rámcově datované do 15. stol. a fragment podkovy. V další části výkopu, blíže k domu na Krnovské ulici, byl narušen přízemní zděný prostor ze 20. stol., zasypaný stavební suti.

Krnovská ulice, č. o. 42, parcely č. 219, 220/2, 220/8. Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum (č. akce NPÚ Ostrava 25/06) proběhl ve dnech od 21.6. do 5.7.2006 v místě přístavby domu na Krnovské ulici č. o. 42.

Po odstranění svrchních recentních vrstev byla v celé ploše odkryta hnědá hlinitá vrstva, narušená základovými pásy novověkého cihlového zdiva. Níže se nacházela, již přímo na sprašovém podloží, nevýrazná kulturní vrstva, která se dřívější stavební a zemědělskou činností promísila, takže obsahovala fragmenty keramiky od novověku až po pravěk.

V návaznosti na situaci základového zdiva byla zkoumaná plocha o rozloze 108 m² rozdělena do tří sektorů (A,B,C). Po odebrání kulturní vrstvy se v povrchu podloží vyrýsovaly výplně zahloubených objektů z mladší doby římské, doprovázené i několika středověkými a novověkými jámami.

V sektoru C byly odkryty dva kruhové objekty v superpozici, mladší z nich lze zařadit podle keramických nálezů, včetně kamnových kachlí, do 17.–18. stol., novověké nálezy pocházejí i ze staršího objektu. Kromě keramických nálezů bylo v tomto objektu zaznamenáno větší množství fragmentů ztrouchnivělého dřeva a neúplný skelet psa. Severně od této dvojice jam byl zachycen další zahloubený kruhový objekt, který lze interpretovat jako zásobní jámu druhotně využitou k deponování odpadu. Její výplň obsahovala středověkou keramiku rámcově datovanou do 2. pol. 13. stol. Se středověkou a novověkou etapou osídlení souviselo i dalších 5 většinou mělkých objektů dokumentovaných v sektoru A. Problematické je datování kúlových jamek, jejichž výplně neobsahovaly žádné datovatelné nálezy. Přichází v úvahu jejich spjitost jak se sídlištěm z mladší doby římské, tak i středověkým a novověkým osídlením.

Pavel Malík

Resumé

Opava (Kat. Opava-Předměstí, Bez. Opava). Krnovská Strasse, Nr. 23. Mittelalter-Neuzeit. Rettungsgrabung.

Opava (Kat. Opava-Předměstí, Bez. Opava). Krnovská Strasse, Nr. 42. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

OPAVA (k. ú. Opava-Předměstí, okr. Opava)

Krnovská a Kasárenská ulice, parcely č. 2952/1, 2956, 251/2.

Novověk. Město. Záchraný výzkum.

V měsících srpnu a září roku 2006 probíhal v Opavě na ulicích Krnovské a Kasárenské archeologický dohled (č. akce NPÚ Ostrava 41/06), vyvolaný rekonstrukcí vodovodu. Nálezová situace ve většině kontrolovaných výkopů byla obdobná. Registrován byl recentní zásyp, na několika místech se podařilo rozlišit povrch sprašového podloží. Pouze při vyústění ulice Kasárenské do ulice Krnovské bylo zaznamenáno nevýrazné novověké souvrství s pravěkou bází. Zjištěnou nálezovou situaci lze dát do souvislosti s rozsáhlým polykulturním sídlištěm, zaujímavým okraj pravobřežní opavské říční terasy v prostoru Krnovské ulice a východního okraje historického jádra města.

Marek Kiecoň, Michal Zezula

Resumé

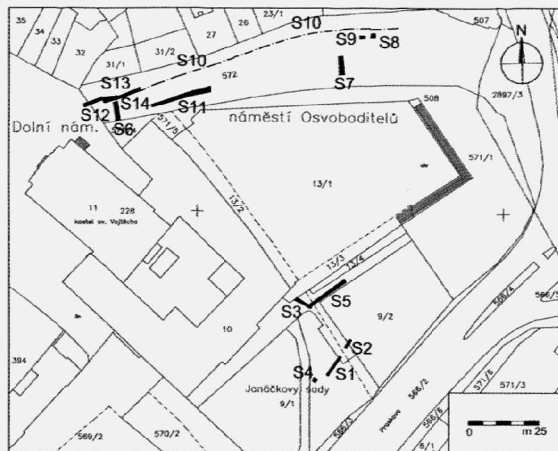
Opava (Bez. Opava). Krnovská Str. und Kasárenská Str. Parz. Nr. 2952/1, 2956, 251/2. Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

OPAVA (k. ú. Opava-město, okr. Opava)

Náměstí Osvoboditelů – Janáčkovy sady, parcely č. 9/1, 9/2, 13/1, 13/3, 13/4, 571/1, 572. Středověk-novověk (13.-20. století). Město. Záchraný výzkum.

V souvislosti s celkovou rekonstrukcí povrchu náměstí Osvoboditelů a výstavbou nových inženýrských sítí a vodovodu byl v prostoru náměstí realizován rozsáhlý záchraný výzkum. Tomu předcházela nejprve předstíhový výzkum (NPÚ Ostrava, akce č. 35/05), jehož cílem bylo zjistit základní informace o charakteru archeologických terénů v daném prostoru (Zezula 2006, 267). V červenci – září roku 2006 již následoval vlastní záchraný výzkum spojený se stavebními pracemi (NPÚ Ostrava, akce č. 32/06). Souběžně probíhal také záchraný výzkum v trase rekonstruovaného vodovodu (NPÚ Ostrava, akce č. 61/06).

Zkoumaná plocha se nachází v severním a východním sousedství bývalé jezuitské koleje (dnes Zemský archiv) při kostele sv. Vojtěcha (obr. 114). V současné době (stav před plánovanou rekonstrukcí) se jedná částečně o prostor s parkovou úpravou (Janáčkovy sady), částečně o travnatou plochu s dominujícím pomníkem rudoarmějce a konečně o dlážděnou komunikaci s parkovištěm, propojující Dolní náměstí s ul. Nákladní. Před demolicí opavského opevnění v průběhu 19. století se však v těchto místech rozkládal od středověku postupně budovaný systém Ratibořské brány, sestávající z několika branských budov propojených opevněnými koridory, chráněnými od 17. století barokním bastionem. V S-J směru pak zájmovou plochou prochází zřejmě původní

Obr. 114. Opava, náměstí Osvoboditelů-Janáčkovy sady. Lokalizace a celková situace výzkumu v katastrální mapě.

Opava, Platz náměstí Osvoboditelů-Janáčkovy sady. Lage der Grabung im Katasterplan.

středověké městské opevnění s příkopem, prodávající patrně změny v souvislosti s výstavbou vévodského městského hradu na přelomu 14. a 15. století a doplněné v období novověku o sypané zemní valy a příkopy barokní bastionové fortifikace. V 19. a 20. století byl po demolici městské fortifikace tento prostor zčásti zastavěn, válkou poškozené objekty byly ale po roce 1945 zbořeny. Jedná se tedy o plochu, kde byly z archeologického hlediska očekávány nálezové situace související jak se středověkým osídlením městského příhradebního pásu (JV část zkolmané plochy), tak s komunikací vycházející z V rohu Dolního náměstí a procházející Ratibořskou bránou a v neposlední řadě pak i s relikty systému Ratibořské brány přílehlého pásu městského opevnění (stře-

Obr. 115. Opava, náměstí Osvoboditelů-Janáčkovy sady. Zdivo fortifikačního systému Ratibořské brány a zásyp příkopu v sondě S8. Pohled od západu. Opava, Platz Osvoboditelů-Janáčkovy sady. Mauerwerk des Befestigungssystems des Ratiborer Tores und Verschüttung des Grabens in der Sondage S8. Blick vom Westen.